

“Şiir” ve “Şair”i Şiir Diliyle Tanımlayan Bir Sanatçı: İsmail Uyaroğlu

An Artist Defining "Poetry" and "Poet" in Poetry Language: İsmail Uyaroğlu

Y. Lisans Öğr. Mehmet MİÇOOĞULLARI ¹, Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Halil SAĞLAM ²

Öz

Platon ve Aristo'dan günümüze, tarihi süreç içerisinde, “şiir” ve “şair” üzerine birçok tanım yapılmış ve poetik görüşler dile getirilmişse de şiire dönük hislerin kalıplara dönüştürülmesi konusunda standart bir bakış açısı geliştirilmemiş; kavramlara ilişkin öznel görüşlerden oluşan formlar, günümüzde dâhi farklılık göstermeye devam etmiştir. Doküman analizi tekniği ve fişleme yönteminin işe koşulduğu bu çalışmada, hâlâ standart bir tanımı yapılamayan “şiir” ve “şair” kavramları üzerine, yaşayan bir değer olan İsmail Uyaroğlu'nun poetikasının birincil kaynağı olduğu düşünülen şiirleri esas alınmış ve sanatçının kavramlara dönük tanım ve kaynakları açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın genelinde Uyaroğlu'nun şiirlerinin ve şairliğinin kaynakları ile nitelikleri üzerinde durulmuş; esasen karakterini yansıtan eserlerinde “şiir”e ve “şair”e dönük kavramların birbiri ile tutarlı olduğu ve insana dair her türlü argümanın Uyaroğlu'nun eserlerinde şiirleştirilebildiği görülmüştür. Uyaroğlu'na göre şiir; umuttan, sızıdan, hınçtan, öfkeden, acıdan, çileden, karanlıktan, hüzünden, ölümden beslenen; kanlı, kirli, gececil, tehlikeli, yorgun, kara, lanetli, vahşi, küstah, ses çıkaran bir türdür. O, beslendiği kaynaklarını şiirlerini aracı olarak kullanarak dile getirmiş -kalender, kavgacı, savaşçı, asi, hırçın, diri bakışlı, mücadeleci, dalkılıç, lanetli, sevdası zor, meraklı, azimli, kimi zaman şaşkın, hayvan sever ve yaratıcı- bir şairdir. Sonuç olarak şairin eserlerinden hareketle ilgili kavramlara dönük tanımlarının oluşması aşamasında okurlara ve ilgililere önemli bilgiler ve farklı bakış açıları kazandıracağı da ayrıca düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Şiir, şair, şiir dili, İsmail Uyaroğlu

Makale Türü: Araştırma

Abstract

Although many definitions have been made on "poetry" and "poet" and poetic opinions have been expressed since Plato and Aristotle, a standard perspective has not been developed on the transformation of feelings towards poetry into patterns; the forms consisting of subjective views on the concepts have continued to differ even today. In this study, in which the document analysis technique and the documenting method were employed, the poems of Uyaroğlu, a living value, which are considered to be the primary source of the poetics of Uyaroğlu, on the concepts of "poetry" and "poet", which still cannot be defined as a standard, were taken as a basis and the definitions and sources of the relevant writer for the concepts. It has been explained. The sources and qualities of his poems and poetry were emphasized throughout the study; it has been observed that the concepts of "poetry" and "poet" are consistent with each other in his works that mainly reflect his character, and all kinds of arguments about human can be poetry in Uyaroğlu's works. According to Uyaroğlu, poetry is fed by hope, ache, resentment, anger, pain, anger, darkness, sadness, death; it is a bloody, dirty, nocturnal, dangerous, tired, black, cursed, wild, arrogant, vocal species. He is a poet who has expressed his sources by using his poems as his means - unpretentious, quarrelsome, warrior, rebellious, combative, vigorous, combative, deceitful, cursed, hard in love, curious, determined, sometimes confused, animal lover and creative. As a result, it is also thought that the poet will provide important information and different perspectives to the readers and interested parties in the process of forming the definitions of the concepts related to his works.

Keywords: Poetry, poet, poetry language, İsmail Uyaroğlu

Paper Type: Research

¹Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, m2mehmetmico@gmail.com.

²Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, mhalil.saglam@gmail.com.

Atf için (to cite): Miçooğulları, M. ve Sağlam, M. H. (2021). “Şiir” ve “şair”i şiir diliyle tanımlayan bir sanatçı: İsmail Uyaroğlu. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(2), 563-573.

Giriş

*“Şiirim önceleri gençti
Nice ateşlerden geçti
Ya aşk ya kavga
Deniyordu o yıllar
O hem aşkı hem kavgayı seçti”
(Seçim, s.143)*

Kleber Haedens’in “Şiir tarif edilebilseydi yüz türlü değil, bir türlü şiir tarifi olurdu.” tümcesi (1961, s. 244), şiire dönük standart bakış açısının ne denli yanlış olduğunu -ya da olabileceğini- somutlaştıran bir cümle olarak değerlendirilebilir. Öznenin kişisel bilgi ve tecrübesinin yaşadığı zamanın gerekleriyle birleştirmesi sonucu çeşitli “şiir” ve “şair” tariflerinin varlığı, bu tanıma doğrulayan bakış açısını yansıtır.

Kavramlar ve tarifleri üzerine dile getirilmiş bakış açıları Platon ve Aristoteles ile başlatılabilir. Şiir sanatının fonksiyonu konusunda Platon, “İon” ve “Devlet” adlı eserlerinde şiiri “tanrısal bir esinin ürünü”, “şairin tanrısal esinle dolu ruhunun yaratımı” olarak değerlendirir. Platon şairi tanrısal bir varlık olarak görse de şiiri bazı açılardan eleştirir. Şiir ile gerçeklik arasında bir bağ olmadığını, şiirin gerçeğin bir benzeri -ya da taklidi denebilir- olduğunu düşünür ve onu tehlikeli bulur. Çünkü -özelde- şiir -genelde sanat- ona göre hazza dönük, halkı gerçekten, akıldan, mantıktan uzaklaştıran ve devletin halk üzerindeki kontrolünü zorlaştıran bir unsurdur (Cengiz, 2016, s. 7-31)³. Platon’un aksine Aristoteles, “Poetika” adını verdiği eserinde şiirin ne olduğunu, akabinde ne tür özellikleri barındırması gerektiğini ifade etmiştir. Aristoteles, şiiri över ve hoşlanma duygusu kavramı üzerinden değerlendirir. Salt hoşlanma duygusunu yaşamak için insanların şiire ihtiyaç duyduğunu aktarır (Cengiz, 2016, s. 57-71; Yılmaz vd., 2010, s. 108-109).

Şiir, özünde kendi için var olan sanatsal bir üretim olsa da dünya edebiyatında birçok şair/yazar tarafından şiirin tarif edildiği görülür. Söz gelimi Valery için şiir, "Bir haykırışın gelişmesidir." Octavio Paz için ise şiir “bilgidir, kurtuluştur, güç ve terk ediş”tir. Paz şiiri “dünyayı değiştirebilecek güçte bir eylem” olarak değerlendirir. Mallarme'nin ifadesiyle şiirin görevi nesneyi anlatmak değil, "nesneyi esinlemek"tir (Alkan, 2005, s. 123; Korunan, 2011, s. 113). Baudelaire ise "Şiirin ilkesi, İnsanın üstün bir güzelliği aramasıdır." düşüncesini aktarır. Bu durumda şair güzellikleri, incelikleri arayıp bulacak olan kişidir.

Türk edebiyatında ise şiir üzerine düşünme girişimlerinin 1880’li yıllardan sonra başladığı görülür. Şiirin ne ve nasıl olması gerektiği konusundaki düşüncelerin temelinde kavramları tarif eden, şiirin ve şairin görevlerini açıklayan öznelerin hayata bakış açılarının büyük önemi vardır. Söz gelimi Muallim Naci şiir(ler)i edebiyatın en güzel parçaları şeklinde görürken Rezaizade Mahmut Ekrem, şiiri, okurda bıraktığı etki ile değerlendirir. Ekrem’e göre şiirin tek amacı ‘güzel’ olmaktır. Şiiri değerli kılan en önemli unsur olarak da şairinin şiirini yaşamış olmasına bağlar çünkü bu yönüyle şiir ‘yaşanan şey’ olacaktır (Özbalcı, 1990). Rezaizade Mahmut Ekrem’in "Zerrelerden güneşe kadar her güzel şey şiirdir" ilkesi ön plana çıkmış; bu dönem şairleri, güzel olan her şeyin şiirin konusu olabileceğini de kabul etmişlerdir.

Şiirin ve şairin görevi üzerine Türk edebiyatında farklı bakış açıları gelişmiştir. Yahya Kemal şiiri acı, sevinç, hasret gibi duyguların yansımaları olarak ele alır. Ona göre şiir, bu duyguları yaşayanların yapabileceği, şair olarak yaratılmışların işidir (Bayrak, 2011, s. 402). Ahmet Hamdi Tanpınar şiiri “her türlü menfaat endişesinden uzak, gayesini yalnız kendinde bulan bir mükemmeliyet” olarak değerlendirir (Tanpınar, 1998, s. 13). Milli edebiyat döneminde ise şiir ve şair anlayışının formu, önceki dönemlere kıyasla değişir.

Uyaroğlu’nun öğretmeni Behçet Necatigil’e ve poetikasına ayrıca değinmek gerekir. Necatigil (1997, s. 42-95), şiiri “yoğunlaşmış yaradılış” olarak gördüğünü dile getirmiştir.

³ Detaylı bilgi için Cengiz, M. (2016). *Platon ve Aristoteles’te şiir düşüncesi* (2. baskı). İstanbul: Şiirden.

Bilinçli bir şekilde bilinçaltı yansımaları şiirlerine aksettirdiğini ifade eder. “Şiiri, şairin hayatına paralel, o hayatın bir görüntüsü” olarak değerlendiren Necatigil, şiirde hayatın kölesidir (Reyhanoğulları, 2013, s. 2203). Özdemir İnce söz gelimi şiiri insana benzetir. Erdem Bayazıt’ın (2009, s. 35) şiiri, insanın ve toplumun kendisini aşması için bir at olarak gördüğü aktarılır. Sezai Karakoç şiirin tanımına dilsel yapıyı, hazzı ve gerçeği ekler çünkü ona göre şiirin poetik mantığı dilsel yapısı ile gerçeklik bağı ile kurulur (Altunya, 2018, s. 53-57). Doğan Aksan (2013, s. 8), sınırları tam çizilmiş bir tanım vermese de şiir hakkındaki düşüncelerini “Şiir gerek içerik, öz, gerekse söze dönüştürme, sunulmuş açısından özgün, etkilemeye duygulandırmaya yönelik yaratı niteliği taşıyan bir söz sanatı ürünüdür.” şeklinde dile getirmiştir.

Bu yaklaşımlar ışığında İsmail Uyaroğlu’nun şiire ve şaire dönük düşüncelerinin açıklanmasını merkeze alan çalışma, üç soru üzerine kurgulanmıştır:

1. İsmail Uyaroğlu kimdir?
2. İsmail Uyaroğlu’na göre “şiir” nedir?
3. İsmail Uyaroğlu’na göre “şair” kimdir?

Çalışmanın ilk bölümünde şair hakkındaki bilgilere detaylı bir şekilde yer verilmiş; ikinci bölümde ise şairin ilgili kavramlara dönük ifadeleri şiirlerinden alıntı yapılarak iki parça şeklinde sunulmuştur.

1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı çeşitli akademik yayınlarda adı geçse de özelde merkeze alınmamış bir şairi detaylı bir şekilde tanıtmak ve şairin eserlerinden hareketle “şiir” ve “şair” kavramlarına ilişkin bakış açısını tarif etmektir. İlgili hedef doğrultusunda İsmail Uyaroğlu’nun bütün şiirlerinin yer aldığı “Kedileri Severken Ağlayınız” adlı toplu şiir kitabı incelenmiş ve bulgular adı geçen çalışma materyali aracılığıyla elde edilmiştir.

Edebiyat, bir anlatı çözümlemesinden ziyade yapının ortaya koyulduğu dönemin düşünsel kimliğini ortaya çıkaran bir nevi aracı yapılarıdır (Karaca, 2017, s. 13). Bu özellikten hareketle şair ve yazarlar için, yazın aracılığıyla topluma bir nevi ileti gönderdikleri ve yaşanan dönemin gerçekleri ile -belki de- görünenin altındaki derin anlamı okura aktarma peşinde oldukları söylenebilir. Söz konusu çalışma ile İsmail Uyaroğlu’nun ilgili kavramlara ilişkin düşünceleri, şiirleri aracılığı ile ortaya konmaya çalışılırken modern Türk şiirinin önemli değerlerinden olan şairi merkeze alması sebebiyle de ayrıca önemli görülmektedir.

2. Yöntem

İlgili çalışma, şairin 1967-2017 tarihlerinde kaleme aldığı şiirlerinde yer alan “şiir” ve “şair” kavramlarına dönük doküman analizi tekniği ve fişleme yöntemi ile tahlil edilmesine dayanmaktadır. Doküman analizi; araştırılma hedefi içinde olunan yazılı, basılı materyallerin analizine dayanan bir yöntemdir (Yıldırım vd., 2005). “Kedileri Severken Ağlayınız-Toplu Şiirler (1967-2017)” adlı çalışma materyali esas alınarak amaç doğrultusunda şiirlerde tespit edilen bulgular fişleme tekniği ile not edilmiştir. Çalışma materyali içerisinde yer alan şiir kitapları sırasıyla “*Aşktan ve Umuttan Aldım Rengimi, Yakında, Hayatı Karşılaman Şiirler, Şiir Kitabı, Bir Demet Diken, 5+2’ler, Üç Nokta Yan Yana, Ve Aşk, Ölüme Önsöz Gibi Yaşayan, Şiir... Ölümcül Yolculuğun Senin, Lanettayın Bir Şair, Kirli Şiirler, 5-7-5’ler, Son Çentik ve Tereke*”dir. Araştırmada İsmail Uyaroğlu’nun şiirlerinde tespit edilen kavramlara dönük tanım, nitelik ve kaynaklar, ilgili teknik ve yöntem aracılığıyla somutlaştırılmaya çalışılmıştır.

3. İsmail Uyaroğlu Hakkında

*Kravat taktığı
Olmuştur arada şiirim
Ender de olsa
Ama papyon asla*

(İnce Nokta, s. 446)

1948 yılında Balıkesir Balya’da doğan şair, Türkçe öğretmeni olmasının yanı sıra düzeltmenlik ve metin yazarlığı da yapmıştır. Şiir yazmaya hocası Behçet Necatigil’in desteğiyle başlamış ve 1967 yılında ilk şiirini yayımlamıştır. Şiirin dışında oyun, roman ve öykü türünde de eserler kaleme alan şair, adını edebiyat dünyasına 1974 yılında Milliyet Sanat dergisi tarafından düzenlenen “En Başarılı Genç Şair” yarışmasında dört şair ile birlikte birinci seçilerek duyurmuştur (Koyuncu, 2020).

Şairin “Adsız Oyun” adlı oyun türündeki eseri, Uluslararası Sanat Şenliği Oyun Yarışması’nda (1977) birinci olmuştur. Çocuklara yönelik hazırladığı “Çocuk ve Şiir” adlı eseri, Türk Dil Kurumu Çocuk Yazını Ödülü’nü (1978) almış; “Bir Liranın İki Günü” adlı çocuk edebiyatı yayını ile Yunus Nadi En Güzel Çocuk Romanı Armağanı’nı (1979) kazanmıştır. “Hayatı Karşılaman Şiirler” adlı eseri ile Yazko Şiir Büyük Ödülü’ne (1981) layık görülmüştür. Şaire “Lanettayın Bir Şair” adlı eseri vesilesi ile Yunus Nadi Şiir Ödülü (2005), “Kirli Şiirler”le de Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü (2008) verilmiştir. Uyaroğlu, 2012 yılında ise Melih Cevdet Anday Şiir Ödülü’ne “5-7-5” adlı eser ve Dil Derneği Kerim Afşar Ödülü’ne “Surların Arkası” adlı oyun türündeki eseri ile değer görülmüştür (Uyaroğlu, 2019, s. 1).

Uyaroğlu önceleri İkinci Yeni akımının etkisinde kalsa da 1960 sonrası toplumcu şiirin ikinci kuşak şairleri arasında yer edinmiştir. 12 Mart 1971 Muhtırası ile 12 Eylül 1980 askeri darbesi dönemlerinde yargılanmış ancak her suçlamadan beraat etmiştir. Hızlan (2008), Uyaroğlu’nun şiirleri için “jilet sırtında yazılmış”, “şiiri kara” ve “yüksek gerilim hatlarında seyreden şiirler” ifadelerini kullanır. Şair içinse “her zaman atardamarını elinde tutan bir şair” nitelemesini yapar. Binyazar (2019) ise şair hakkında “atak şair”, “şiir sarrafı” ifadelerini kullanır. Binyazar’a göre (2019) “Uyaroğlu, iyi ustaların elinden bayrağı almayı bilmiştir”. Bu ifadeyi ise “Kedileri Severken Ağlayınız” adlı eserin kapak arkası cümlelere dayandırır. Kitabın kapak arkası bölümünde Melih Cevdet Anday’ın, Behçet Necatigil’in, Cemal Süreya’nın, Demir Özlü’nün şairin eserlerine dönük düşünceleri yer almaktadır. Söz konusu bölümde Uyaroğlu’nun şiirleri hakkındaki düşüncelerini Necatigil, “Üst çizgilerde.” cümlesi ile dile getirirken Süreya şairi “şiiri özümlemiş, ayrıntının şairi” şeklinde betimler. Özlü ise Uyaroğlu’nun şiirlerini “insansal duyarlılık” ile kaplı bulur.

4. İsmail Uyaroğlu ve Şiir Üzerine

“Şiirimde nicedir kara bir rüzgârla dalgalanan bayrağı göndere çekiyorum. Şerrin kara bayrağı bu. Üstünde “Kirli Şiir” yazıyor. Ve kara bir gökte dalgalanıyor.”
(“Kirli Şiir” Üstüne Çıkmalar, s. 385)

“Aşkdan ve Umuttan Aldım Rengimi” adındaki şiir kitabında şairin ilk şiirleri yer alır. Eser, “İlk Şiirler” ve “Namlusu Gülle Ovulup Parlatılmıştır Şiirim” bölümlerinden oluşur. Kitap olarak yayınlattığı ilk eserinde dahi -genel anlamda- şiir kavramı üzerinde durduğu ve şiire dönük birtakım değerlendirmelerde bulunduğu söylenebilir. Eserinde şiiri tanımlayan ve niteleyen ifadeler yer alır. Uyaroğlu, “Şiir” (1968) adlı eserinde şiiri aşkın ve acının çiçeğine benzetmekte; şiirden başka hiçbir şeyin kendisini anlatamayacağını dile getirmektedir. “ABC” (1968) adlı eserinde ise şiiri kurtarıcı olarak görmektedir. “Şiir, Kütahyalı Kadınlar, Sokakta Gezmenin Erdemi ve Kaka Üstüne” adlı eserinde şiirde ‘ses’e inandığımı aktarır. Derenin şırıltısı gibi şiirin ses çıkarması gerektiğini söyler; Cemal Süreya’nın şiirlerinden hareketle şiirde olması gereken sesi, çölde türkü söylemeye benzetir. “Silah” (1970) adlı eserinde ise şair, şiiri aşk, kavga ve çocuk(lar) gibi, bu dünyadan göçtüğünde ardında bıraktığı bir silaha benzetir. “Haydi Şiirim Ateş Hattına” (1971) adlı eserinde şair, şiirine ‘hınc’ı ve ‘öfke’yi ekler. Mücadeleci ve kavgacı ruhunun bir iz düşümü olarak düşünülecek olursa şair şiiri, mücadeleci ruhuna bir eş olarak görmekte ve şiirini acı ile çileyle beslemektedir. “Kaynak” (1972) şiirinde ise şair şiirinin beslendiği kavramları dile getirir. Uyaroğlu ilgili şiirinde karanlıktan ve hüzünden beslendiğini aktarır. 1973 yılında kaleme aldığı ve Z. Özger’in anısına armağan ettiği “Genç Bir Ozanın Ardından

Küçük Ölüm Şiirleri” adlı eserinde şair, yazılacak her şiirin kavga ve mücadelede yeni bir ses olduğunu nitelerken şiirin hıncı bilemediğini ve umudu eğittiğini ayrıca dile getirir.

“Yakında” adlı şiir kitabında Uyaroğlu’nun şiiri tanımlamaya devam ettiği görülür. “Çocukluğun 3” adlı eserinde şiiri bir damla yaşa benzeten şairin “Kanlı Şiirlere Hazırla Beni” (1976) adlı eserinde başlıktan itibaren şiir(in)e sıfatlar yakıştırdığı görülür. Şiirini kanlı olarak nitelendiren şair, eserin devamında yazacağı şiirleri rüzgârlı, beyaz ancak tehlikeli olarak değerlendirmektedir. Şair, hazırlığını yaptığı şiirleri hıncı dolu ve öfkeli, haykıran, susuz çarpışan, terli ve yorgun olarak ifade etmektedir. Söz konusu eserinde şiiri bir imge olarak kullanarak şiirini mücadele içinde olan, fakir, emekçi, halkın içinden gelen bir niteliğe büründürür. Toplumcu gerçekçi bir bakış açısı ile yazıldığı görülen dizelerde şair yazacağı şiirlerin tornada çalışan, cadde süpüren, gecekonuda oturan, Kur’an okuyan, tiyatro ya da gazinoya gidemeyen, kıraathanelerde vakit geçiren, tarlalarda sıcaklığın altında kavrularak çalışan insanların şiiri olacağı kanaatinde dir. “Ben Kalender Bir Şairim” (1977) adlı eserinde ise şiir dilinde imge(ler)den uzak olduğunu ilan eder; kullandığı sözcüklerin beyaz ve çıplak olduğunu aktarır. Aynı şiirde, şiirini yürüyüşe katılan, coplanan, gözaltında kalan, tutuklanan, işkenceye uğrayan ama tüm bu hadiselerle rağmen mücadelesinden vazgeçmeyen bir şiir olarak nitelendirir. “Kanlı Şiirlere Hazırla Beni”deki toplumcu gerçekçi bakış açısını ‘kanlı şiir’le özdeşleştirirken “Ben Kalender Bir Şairim”de toplumcu mücadelecî ruhunu kanlı arazilerde yazdığı şiirlerle gözler önüne serer.

İsmail Uyaroğlu, Ali Rıza Ertan anısına kaleme aldığı “Bu Şiiri En İyi Ali Rıza Anlar” (1979) adlı eserinde kötü olduğu vakitlerde mutlaka şiir yazdığını dile getirirken “Ömrüm, Bana Bağışla Bu Şiiri” (1979) başlıklı şiirinde hayalini kurduğu büyük şiiri yaratma isteğini ve hayalini kurup ulaşmak istediği o büyük şiirin özelliklerini belirtir. Aynı adlı eserinde yaratmak istediği şiirin -fırtınanın ardından kayalardan fıskıran bir hayat gibi- büyümlü ve vahşi olmasını diler. Aynı eserde şiirini -gölge içinde kalmış kuytu yerleri aydınlatacak kadar- parlak bir güneş gibi görmek ister. Şair ortaya koymak istediği şiiri sakın akan bir ırmağı coşturan özellikte, kanadı koparılmış olsa dahi uçabilen bir kelebek ile nitelendirir.

1980-1981 yıllarında kaleme aldığı dizelerden oluşan “Şiir Kitabı” başlıklı kitabında şair, kendi şiirini tanımlamaya devam eder. Şiirini, yaşadığı acıların gülü olarak betimlerken şiir yazabilmek için sürekli kötü günler görmek ve acı çekmek istediğini aktarır. Aynı şiirinde geçirdiği kötü bir günü bile memnuniyetle karşıladığı dahi görülür. “Aşk Şiirleri” adlı eserinde aşk şiirlerinin hep kırmızı olduğunu belirtir. Bunun sebebini ise şairliğe bağlar. “Aşk ve Şiir” adlı eserinde aşk ve şiir ilişkisi üzerinde durur. Şiirin mi aşktan doğduğunu ya da aşkın mı şiirden doğduğunu tartışır. Aynı kitap içerisinde şair şiiri kâh aynaya (“Ayna”) kâh buz dağına (“Aysberg”) kâh balığa çıkmış birinin oltasına beklemediği anda takılıveren bir balığa (“Balıkçı”) benzetir. “İmza”da şiiri hayata atılan uçucu bir imza olarak nitelendirirken “İpek” adlı eserinde okurken sözcükleri ürperten rüzgârlı bir ipeğe de benzetir. Şairin bir şiiri beyaz bir kâğıt üzerinde harflerden meydana gelmiş bir çılgınlıkla (“Çılgınlık Şiir Ama”) ya da gidilecek yönü bulmaya yaranan bir Kutup Yıldızı (“Haber Veren”) ile özdeşleştirdiği de görülür. Çocuk şiirlerinden ayrıca bahseden şaire göre çocuk şiiri sıcak ve güvercin yuvası kadar suçsuzdur; ona göre çocuk şiirleri çikolata isteyen çocukların isteklerini aktarır ancak onlara çikolata vermez. Şiiri gül yaprağına benzettiği eserinde (“Gül Yaprığı”) şair, şiirin kokusunu -belki de özünü- kaybetmeden kıyıya -belki de amacına- ulaşması gerektiğini aktarır. “İrmak” adlı eserinde de benzer bir özelliği yine şiire yükler ve onu hayatı arındıracak bir nitelikte gördüğünü ifade eder. “Kan” başlıklı eserinde şiiri şairin dizelerinde akan kanı olarak yorumlayan Uyaroğlu, gülen bir şairin ağlayan yanı olarak değerlendirir. “Kar ve Şiir” adlı şiirinde karı, şairi harekete geçiren bir unsur olarak aktarırken “Kara Şiir”de şiirin acıdan beslendiği acı kavramını kutsallaştırarak tekrarlar. “Şiirin Kaynağı”nda şiirin kaynağını kavgaya, aşka ve yalnızlıklara bağladığı görülür. “Kılıç ve Dalkılıç”ta şiiri kılıca benzetirken kavgayı da kın olarak nitelendirir. İlgili dizelerde şairin, şiirin kaynağını bir kez daha kavgaya bağladığı görülür. Şiiri alevden bir kuşa (“Kuş”) benzeten şair, ortaya koyduğu ürünü aracılaştırarak şiiri çileden kurtarıcı bir nitelikte (“Kirmen”) sunar. Şair şiir yazmadaki amacını “Ki Bilsin Benden Sonrakiler” adlı eserinde dile getirir. Uyaroğlu’nun şiir

yazmadaki amacı öldükten sonra hatırlanma isteğidir. “Pay”da Uyaroğlu şiire rol biçer; gündüz Güneş’e, gece Ay’a ve hayatın şaire düşen payı olarak yorumlar. “Silah ve Çiçek”te ise şiiri, insanın tüm namlular üzerine çevrili iken uzatılan bir silah olarak görür. “Şiir Ana”da şiire rol biçmeye devam eder. Şiire doğurgan ve emzirme gücü olan bir anaçlıkla değerlendirir. “Şiir Çiçeği” başlıklı eserinde şiiri bir ürün olarak gördüğü; ürünün -ortaya çıkan şiirin- gerçeklerle ve/veya hayallerle meydana geldiğini aktarır. Şiiri sevgilisi olarak gören Uyaroğlu eserinde -Şiir, Sevgilim- kendisini avutan, acısını dindiren koynuna alıp onu okşayan bir izlekte sunar. Aynı eserinde şair şiiri dışisel bir kutsallıkla dile getirir. Şiiri hem bir uçurum hem de çiçekten bir köprü -“Uçurum”- olarak değerlendiren şaire göre “Şiirin Üç Kuralı” vardır: Şiir, hayatın içinden gelmiş sözcüklerle kurulu; sızlanmayıp haykıran ancak sızlanan insanın sesini de duyabilecek ve geleceği anlatabilecek bir formda olmalıdır. Uyaroğlu “Yüreğe Çizili” şiiri; “Tan”da umutların tükendiği, herkesin suspus olduğu bir anda çalan bir çana; “Şiirin Özeti”nde ise şiiri hayatın çamurundan çıkartılmış -acıdan, kederden ve yaşama sevincinden beslenen- bir inciye benzetir. “Yorum”da her şiirin her okumada yeni anlamlar yarattığı üzerinde durur.

“Bir Demet Diken” başlığını taşıyan kitabında şair, şiiri tanımlamaya devam eder. Şiirinin beslendiği kaynakları da aktarır. “Acı ve Şiir Üstüne” (1981) adlı eserinde acı ile şiirinin iç içe olduğunu; acının yüreğindeki karanlığı, şiirin ise geceyi aydınlatan bir ışık olduğunu okuru ile paylaşır. Bu eserinde de şair acı ve kederin şiirlerini beslediğini dile getirdiği görülür. “Şiir, Her Şey” (1981) başlıklı şiirinde beslendiği kaynaklara aşkı da ekler. Ülkü Tamer’e ithafen yazdığı “Siyah Sözlük”te (1982) ise şiirin, sözlüğündeki tek beyaz sözcük olduğunun altını çizer.

1982-1983 yıllara tekabül eden “5+2’ler” de Uyaroğlu “Çay Bahçesinde” yalnızlığa çekilerek şiir yazılabileceğini aktarır. Sabah vakitlerini şiirlerinde müjde anlamına gelecek simge olarak kullandığını dile getiren şair, “Sabahleyin” adlı şiirinde artık ‘sabah’ın kendisinde bu anlamı yitirdiğini söyler. “Serinleten Ter”de şiirini serinlik veren bir tere benzetirken şiir(ler)inde yalnızlıktan beslendiğini “Silerek Sevinci” ve “Siyah ve Zor” başlıklı şiirlerinde dile getirdiği görülür. “Tanıdığım Tek Duygu”da ise acı ve keder üzerinde durur.

12 Eylül dönemi şiirlerinden oluşan “Üç Nokta Yan Yana”da yer alan “Hücrede Şiir” adlı eserinde hücre(ler)de şiirin nasıl yazıldığını sorgular. Uyaroğlu, hücrede yazılan şiiri burguya benzetir; burada yazılan şiir(ler)in duvarları delebilecek, işkence çeiktirilene su verebilecek, teslim olmaya yakın onu güçlendirip direnmeye davet edecek kadar güçlü olduğunu aktarır. Söz konusu eserinde şairin askeri darbe döneminde yargılanması, o dönemde gerçekleşen işkencelerin etkisi olduğu düşünülebilir. Zira yaşamdan kaynağını alan her yazar/şair gibi Uyaroğlu da yaşadığı dönemden etkilenmiş bir sanatçıdır. Aynı dönemde kaleme aldığı “Üç Nokta”da şair, şiirini aşka ve cehennem kapısını açan büyü bir anahtara benzetir.

“Ölüme Önsöz Gibi Yaşayan” şiir kitabında yer alan “Şiirbaz”da (1984) şiiri büyüye benzetir; “Çağrışım”da (1983) şiirin çıldırmış hâlini yeğler; “İki Kelimeyle” (1984) adlı eserinde hayatı ‘hüzün’ ve ‘şiir’ sözcüklerine sığdırdığı görülür. “Acı Çekmek İçin Böyle Şiirler”de (1985) ise şiirlerin acı çekmek için yazıldığını aktarırken “İçinde Duymak” (1985) başlıklı eserinde şiiri buzlu camın ardında duran bir güle benzetir. “Bitti Artık”ta (1985) ise umudun tükendiği anda şiirin hırpalayan, kanatan, vahşetin yüzünü çizen bir varlık olduğunu somutlaştırarak aktarır. “Uyumsuz”da (1985) Uyaroğlu, şiirin her zaman kisasını tercih ettiğini, uzun hayatın ve uzun şiirin insanı usandıran şeyler olacağı kanaatindedir.

“Şiir... Ölümçül Yolculuğun Senin” adlı şiir kitabının aynı isimli şiirinde (1986) Uyaroğlu’nun şiirine yeni anlamlar kattığı görülür. Tamlama ve benzetmelerle süslediği dizelerde şair, şiirin niteliği üzerinde durmaya devam eder. İlgili eserinde şiiri bir aşk mektubuna, ayartıcı resimlere, tehditkâr bir fırtınaya, kuşun kanadındaki karanlığa, lavların içinde açan çiçeğe, suyun içinden geçen ateşe, bıçağa, mermeri delen duaya, şehvetengize, gazilere, saf ve kimsesiz çocuklara, patikaya, yeşil gece ve gündüze, dişil duruşa ve sığ sularda boğulmaya benzetir. Şairin dilin anlatım imkânlarını kullanırken diğer yandan alışılmamış bağdaştırmalarla farklı tamlamalar oluşturduğu da görülür. “Ecza” (1986) adlı şiirinde ise şiirinin bileşenlerini nicel ifade eder.

Şiirinin %20'sinin siyanürden, %20'sinin kan ile karılmış külden, %80'inin uçurumdan ve %80'inin de zifiri bir kederden meydana geldiğini; toplamda %200'ünün intihardan oluştuğunu aktarır. Şiir ve düzyazıyı bir arada kullandığı “Elinde Bir Hançer, Geceleyin” (1986) adlı eserinde şiirinin eşsiz mücevheri olarak ‘acı’yı görür; şiirini ‘gececil’ olarak nitelendirir.

2008 yılında Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü’ne layık görülen “Kırlı Şiirler”de şair, kırılı olarak nitelendirdiği şiiri üzerine aktarımlarda bulunur. Eser, “Kırlı Şiir Üstüne Çıkmalar” başlıklı düz yazılardan ve “Şer Şiirler” başlıklı şiirlerden oluşur. Şairin eser bünyesindeki düzyazı formundaki bölümde (kırılı) şiir(i) üzerine poetikasını paylaştığı söylenebilir. Söz gelimi, (Türk) şiirin, şimdiye kadar yüce duyguları -iyilik, sevgi, erdem, edep, umut şiirleri olarak nitelendirilebilir- işlediğini ancak insanın karmaşık bir varlık olmasından kaynaklı hem iyi hem de kötü özellikleri olduğunu aktarır. Dolayısıyla şiirin sadece ‘yüce’ duyguları anlatmaması gerektiğine inanır. Kırlı nitelendirmesi yaptığı şiirin kan akıtması için bıçakla yazılması gerektiğini savunur; şiiri vahşi, hayâsız, küstah ve haşin görür. Lanetli, yırtıcı ve yakıcı olarak nitelendirir. Kırlı sözcüğüne eş değer ‘kara’ sözcüğünü tercih eder ve tüm şiir konularına ‘kara’ önadını ekler. Modern Türk şiirini ya ‘toplumcu gerçekçi’ ya da ‘öteki’ olmakla suçlar; çeşitli açılardan söz konusu eğilimleri eleştirir. İnsanın doğası gereği insanlığa ait yaşanan her şeyin şiirde de anlatılabileceği düşüncesinden hareketle kırılı şiiri(ni), ‘röntgen ışınları’na ve ‘çırılçıplak insan’a benzetir. Kırlı şiiri, ‘insansı’lar yüzünden dağa çıkmış eşkıya; ‘eski’yi yıkan devrimci ve anarşist olarak değerlendirirken sıradan, alışılmış, kural ve kuralcılığı sevmeyen yapısına atıf yapar. Şiir geleneğinde süregelen biçimdeki değişikliğin şiirin özünde de yaşanması gerektiğine inanır. Şiirin kötülükler üzerine serili beyaz bir örtü olmadığını -olamayacağını- aktarırken kırılı şiirin her şeyi olduğu gibi göstermesi gerektiğinin altını çizer. Kırlı şiiri(ni) ayrıca tehlikeli, sarsıcı ve yıkıcı olması yönüyle depreme ve kamikazeye benzetir. “Cinnet Vadisi”nde (1989) şiirinin lanetli olduğunun altını bir kez daha çizerken “Şiir Balkonlarına” (1993) adlı eserinde şiir(in)in yalnızca dinleyerek duyulabileceğini ve şatoları yıkabilecek güçte olduğunu aktarır. “İfrit”te (1996) basit bir şiir yazmanın kendisini içindeki ifritten kurtaracağını da paylaşır. Şair ayrıca şiiri cinsel rahatlamaya da benzetir. “Arka Bahçe”de (2002) şiiri, şeytanın arka bahçesi olarak ele alır.

1992-2011 yıllarında yazdığı şiirleri “5-7-5’ler” adını verdiği şiir kitabında toplamış ve bu eseri ile 2012 Melih Cevdet Anday Şiir Ödülü’ne layık görülmüştür. Eseri kaybolan köpeği Paşa’ya ithaf eden şair, haiku türündeki şiirlere “5-7-5” adını verdiğini de ayrıca aktarır. Söz konusu eserinde yer alan şiirlerde Uyaroğlu, şiiri tanımlamaya devam eder. “Azık” şiirinde şiiri ‘nimet’ olarak görür; “İçtenlik”te şiirin yüreğin astarını gösterdiğini ifade eder. “İsmail’in Hâlleri” adını verdiği seride ise şiirini oda çılgılığı şeklinde tanımlarken şiiri için çiçek yerine diken derlediğini söyler. Aynı serinin farklı şiirlerinde kederin yeraltı suyu gibi aktığını aktarırken bir başkasında dertlerini şiir şeklinde sunduğunu ifade eder. “Kardeş İkisi de” başlıklı şiirinde şiiri acıdan meydana getirdiğini belirtirken “Sevda ve Şiir”de şiiri işleyen bir yaraya benzetir. “Sözel Yangın”da şiiri yalaza -aleve- benzetirken amacının dünyayı yakmak olduğunu da dile getirir. Uyaroğlu, “Tamirat” adlı şiirinde şairlerin bir yanının her zaman yıkık olduğunu, şiirin de o yıkığın onarıcısı olduğunu dizelerine taşır.

İlk basımı 2014 yılında yapılan “Son Çentik”te Uyaroğlu içeriği “Yeni Çentikler”, “Eski Çentikler” ve “Çentikçiler” olarak üç bölüme ayırır. “Samsa” (2004) adlı şiirinde Kafka’nın ‘Değişim’ adlı eserindeki Samsa’ya gönderme yapar ve içinde bulunduğu sızı ile iyi bir şiir yazabileceğini söyler. Sızı, şiirlerinin beslendiği bir kaynak olarak değerlendirilebilir. “Mola Ver Arada” adlı şiirinde şiirine bir kaynak kabul ettiği acıya mola vermesini, bu sayede şiirini dinlendirebileceğini ifade eder ancak “Fazla Mesai”de (2013) şiirinin acıya 7/24 açık olduğunu da söyler. “Merhem”de şiiri yarasına sürmek için kullandığı merheme benzettiği görülürken “Namerhem”de (2001) şiir yazmanın yaraya ateş sürmekle eş olduğunu dile getirir. Şiir kitabının diğer bölümü olan “Eski Çentikler”de şiiri tarif etmeye devam eder. “Şiir Manisi” adını verdiği eserinde şiir için bir mani dizer ve şiirin dünya haline, insanlara, hayata ve ölüme dair cevapsız bir soru olduğunu aktarır. “Uzlaşmaz Çelişki”de şiir ile mutluluk kavramlarına yoğunlaşır. “Yazmaya Yeni Başlayana” adlı şiirinde ise şiiri bir seraba; “Pegasos”ta (1997) şiiri(ni) ışık

kanatlı, yel yeleli bir ata benzetir. “Lekeli Dörtlük”te (2003) ‘sevinç’i şiiri kirletecek bir leke olarak değerlendirir. “Çentikçiler”de şair iki ve üç dizeli, başlıksız şiirler kaleme almıştır. Bu bölümde yer alan bir şiirinde şiiri şair için iyi huylu bir ura; bir başkasında ise şairin sığınabileceği bir limana benzetir.

“Tereke”, kitaplaşmamış şiirlerden oluşan ancak “Kedileri Severken Ağlayınız Toplu Şiirler (1967-2017)” adlı eserin genişletilmiş ve yeniden düzenlenmiş üçüncü baskısı için esere dahil edilen şiirlerden meydana gelmektedir. “İsmail’den Tweetler” başlığını taşıyan ve dizelerden oluşan metinlerde de şiir üzerine tanımlar yapmıştır. “Kırık Dökük” (2017) başlıklı eserinde önceleri şiiri bir avuntu aracı olarak görürken “Sığınak”ta (1985) şiiri şairin sığınağı olarak dillendirmiştir. “Fotoğraf” (2004) başlıklı şiirinde yalnızlığı şiirlerinde bir aracı olarak görmektedir. “Yabanıl” (2017) adlı şiirinde kendisini ‘yabanıl’ olarak tanımlarken şiirini bir hançer gibi acıdan süzölmüş öfke ile bilemediğini de ifade eder.

5. İsmail Uyaroğlu ve Şair(lik) Üzerine

*“Geçip gitti avare ömrüm
Yıldız derme düşüyle çıkıp göğe
Şiir peşinde”
(#avarakasnak, s. 682)*

Sözcük anlamı gösterişsiz, sade yaşayan; alçak gönüllü kişiliği temsil eden ‘kalender’ olarak kendini betimleyen Uyaroğlu, “Ben Kalender Bir Şairim” (1977) adlı eserinde “... Ama bilir kavga etmeyi/Denizin dalgalarıyla boğuşup/Füzeyle yıldızlara gitmeyi...” sözleriyle kavgacı, savaşçı ruhunu ve antifaşist olduğunu ön plana çıkarır. “Antalya İzlenimleri” (1978) adını verdiği şiirinde ise Antalya’da yaşayan bir şairin usul bir şair olabileceğini aktarır. “Aşk Şiirleri” adlı şiirinde Uyaroğlu, aşk şiirlerinin neden kırmızı olduğunu sorgular. Aşk şiiri yazan şairlerin kalemlerini yüreklerine bandırdığını belirterek şairlerin çektikleri acılardan dolayı yazdıkları şiirlerde kırmızının hâkim olduğunu söyler. “Ateş Gözlü” adlı şiirinde şairin bakışının mahzun ve kederli olsa da diri olduğunu aktarır. Şairi balığa çıkmış bir balıkçıya benzettiği şiirinde (“Balıkçı”), şiiri de ansızın oltaya takılan bir balığa benzetir. “Deniz ve Şiir” başlıklı şiirinde bu kez denizi büyümlü şiirler yazan mavi bir şaire benzettiği görülür. Uyaroğlu, “Dev/İN Şair” adlı eserinde şairin taşıması gereken özelliklere değinirken onun ürkek ve yaralı bir ceylan gibi sinmek yerine düşmanla -devle- mücadele etmesini söyler; haliyle şiirlerine yansıyan mücadelecilik, kavgacı ruhunu ilgili şiirde işe koştugu görülür. Uyaroğlu şairi “Kılıç ve Dalkılıç”ta kılıcı -şiiri- kınından -kavgadan- çekip düşman içine dalan bir ‘dalkılıç’ olarak görür. “Kirmen”de ise şairi çileyi şiirle sararak sevince dönüştüren kişi olarak tarif eder. Bir başka tarif ise “Şairin Dörtlüğü”nde gerçekleşir ve şairi -aynı zamanda kendini- çölde dalları binbir çiçekle bezeli hem güneş hem gölge olarak betimler. “Yaratan” adlı eserinde kutsallık atfettiği şiirin yaratıcısına da kutsallık atfeder ve şairi ‘yaratıcı’ olarak niteler.

“Ateşin İçinden” (1982) adlı şiirinde şairin kendini tanımladığı görülür. Söz konusu eserinde kendisini sırasıyla “zararsız, sessiz, kendi halinde, lanetli, şaşkın, çılgın” olarak aksettirir. Kendisini, her sabah işe gidip her akşam evine dönen sessiz bir kişi kadar ‘kendi halinde’, cennetten kovulup cehennemde yerini bulamayacak, felaket(ler) yaşayacak kadar ‘lanetli’, kitabı da olsa, ansiklopedilerde yer edinse de okuruyla karşılaştığında geveleyecek kadar ‘şaşkın’, cam kırıklarında yalınayak yürüyecek kadar ‘çılgın’ ancak zararsız da olsa tehlikeli sözcüklerle oynayan, şiiri ateşin içinde arayan bir şair olarak nitelendirir. “Vincent’in Benim” (1982) adlı şiirinde ise Van Gogh’u hatırlatır ve kendisini onunla özdeşleştirir. Van Gogh’u ‘yeni bir gökkuşağı yaratan bir şeytan’ olarak tarif etse de Uyaroğlu, bir şair olarak şiire yüklediği anlamı ve şiirde işe koştugu biçimi ressamın sanatına getirdiği yenilikle eş görür. Aynı eserin bünyesinde yer alan “10 Derste Şairlik” (1981) adlı şiirinde ise şair olabilmek için uygulanması gereken basamakları sıraladığı görülür. Ona göre şair olmanın birinci basmağı şaşkın olmaktan geçer. Şair olabilmenin adımlarını sırasıyla otobüslerde çocuklara yol vermeye, sessizliği duyabilmeye, gül alabilmeye, doğasever olmaya, insan ve hayvansever bir kişiliğe sahip olmaya

bağlar. Şaire göre bir kimsenin şair olabilmesi için yapması gereken son üç basamak ise sadece “acı çekmek”tir. “Sevme Beni”de kendisini sevdası zor bir şair, olarak tanımlar.

“Ölüme Önsöz Gibi Yaşayan” şiir kitabında yer alan “Gülhatmi” (1984) başlıklı şiirinde şairi, gülhatmine benzetir. Gülhatmi, adında ‘gül’ olsa da bitki sınıflandırmasında gül ailesi dairesinde değil ebegümeci ailesinden sayılır. Bu sınıflandırmadan hareketle Uyaroğlu, şair ve insan arasındaki farkı dile getirir ve şairi insanlardan dışlanmış ancak onlara kıyasla daha insani bulunduğunu dile getirir. “Şiirbaz”da (1984) şiiri büyüye, şairi de büyücüye benzetir ve şair için yeni bir kavram türetir: şiirbaz. “Diyalog” başlıklı şiirinde (1984) şair ile megaloman şair arasındaki farkı açıklar. Uyaroğlu’na göre megaloman şair, küçük dağları kendisinin yarattığını düşünürken şairi o dağlardaki küçük çiçeklerin yaratıcısı olarak görür. Abdülkadir Bulut’un anısına kaleme aldığı “Buralardan Erken Göçene” (1985) başlıklı şiirinde, ölümü şairlerin belalısı olarak vurgular. “Bitti Artık”ta (1985) şairin -umudu tükendiği an- kaleminden çıkan her şiirin okura saplanacak bir kılıç gibi olmasını aktarır. Dolayısıyla şairi besleyen kaynaklardan birinin de ‘umut’ olduğu söylenebilir.

Uyaroğlu, “Uçuş” (2002) adlı şiirinde şairi serseri ve sıradan, içli, karanlık, kaçık, sapık, ölçsüz ve tuhaf olarak betimlerken dilin imkânlarını çok yönlü kullanır. “Flamenko ve Ölüm”de (1991) mahcup bir şair olduğunu söylerken “Nasıl da Eserdi Rüzgârım”da (2002) ise şairin birkaç kere sevebileceğini aktarır. İlgili kitabın aynı isimli şiirinde (1995) ise Uyaroğlu’nun zihnindeki şair portresinin tamamen açığa kavuştuğu görülür. Ona göre şair “çocuksudur, meraklı, azimli, hergele, hırçın, kimi zaman yufka yürekli, en çok asi, saf ve iyi niyetli, kalender, küstah ve cüretkâr, çılgın, bıçkın, naif, bezgin, acısever, içli ve melankolik, yalnız, metropol abdalı, ıssız, yanlış tanınan, terelelli, tuhaf şiirlerin sahibi ve kıskanılmak isteyen”dir. “Ters Sözlük”te (1988) ise şairi, hayattan korunmak için şiiri kendisine siper eden biri olarak görürken “Şair Ona Denir ki”de (2003) şairin yazdığı şiirin etkisini dile getirir. “Genç Şaire Öğüt”te (1998) ise bir şairin şiirde kazanmasını hayati kaybetmesine denk görür.

“Kırlı Şiirler”de Uyaroğlu, şairin, diğer insanlardan farklı olduğunu belirtir. O, şairi olağandışı bulur ki zaten şair olmasını olağandışı olmasına bağlar. Olağandışı olmayı ise normal insanlardan -şairin deyimiyile üçüncü tür olan ‘insansı’- kaynaklı yaralara bağlar. Aynı eserde şairin görevleri arasında insan(lığ)ın her rengini aktarmasını önemli görür, insanın gözünü açmakla görevli olduğuna atıf yapar. Şair için yeni bir kavram olarak ‘kötülük’ üzerinde durur ancak kavramı bir metafor olarak kullandığını da ekler. Şairin şiiri parmaklıklardan kurtarması gerektiğine inanır; etkinlik sahasını ‘cehennem’ olarak belirler. Uyaroğlu, “WWWC Şairleri” adlı eserinde aynı zümreye ‘teleşair’ derken, “Pembe Şair Güzellemesi” başlıklı şiirinde de onlara ‘pembe şair’ demeyi uygun görmüştür. İyimser, umutlu, ahlaklı, yaşama sevinci ile dolu şairleri ‘beyaz’ olarak nitelendirirken ‘kırlı’ şairin şer, şiddet ve tehlikeli sularda yüzdüğünü belirtir -ya da yüzmesi gerektiğine inanır.-. ‘Beyaz’ şairlerin yaşarken ve şiir yazarken ki farklı hallerine değinerek onların ikiye bölünmüş olduğunu aktarır; ‘kırlı’ şairlerin ise yaşadığını, hissettiğini olduğu gibi, hiçbir zorlamaya pay bırakmadan içlerinden geldiği gibi yazması gerektiğini söyler. “Kırlı Şiirler”in “Şer Şiirleri” bölümünde Uyaroğlu bu kez şairliği tanımlamaya şiirleri ile devam eder. Şair olan kişinin ‘şeytan’ını serbest bırakması ve büyük facialar yaşaması gerektiğine inanır. Çünkü hayatında yaşadığı acıların karşılığında ‘şair’ olduğunu, şairin bıçağını eğitmesi gerektiğini ifade eder; bıçak dizelerde bir metafor olarak kullanılmıştır. Ona göre şairin suçu, şiir yazmaktır. Haiku türündeki eserlerden oluşan “5-7-5”ler”de Uyaroğlu, aykırı şairin çiçek yerine ayrıkotunu sulaması gerektiğini ifade ederken “İsmail’in Hâlleri 13” adlı eserinde şairin şiiri ehlileştirilmeyeceğine kanaat getirir. “Söznel Yangın”da ise şiiri bir aleve -yalaza- benzeterek şairin dünyayı yakmak için şiir yazan bir kundakçı olduğunu aktarır. “Şairin Ölümü”nü Titanic’in batmasına eş görür. “Son Çentik”in “Eski Çentik” bölümünde Uyaroğlu şairi şiir(ler) yazan, sesi puslu karanlık bir istasyona benzetir. Aynı eserin son bölümü olan “Çentikçiler”de şiir yazma yetisini hayat oyunundaki talihsizliğine bağlar. Yine aynı bölümün içerisinde şiirin ortaya çıkması için şairin yanması gerektiğine inanır.

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışma, şairin şiir ve “şair” kavramlarını, şiirleri aracılığı ile somutlaştırma amacıyla hazırlanmıştır. Uyaroğlu’na göre şiir, umuttan, sızıdan, hınçtan, öfkeden, acıdan, çileden, karanlıktan, hüzünden, ölümden beslenen; kanlı, kirli, gececil, tehlikeli, yorgun, kara, lanetli, vahşi, küstah, ses çıkaran bir türdür. Silaha, fırtınaya, saf bir çocuğa, seraba, bir damla yaşa, merheme, ura, güle, sığınağa, çılgılığa, sevgiliye, balkona, uçuruma benzer. O, şiirinin kaynaklarını şiirlerini aracı olarak kullanarak dile getirmiş -kalender, kavgacı, savaşçı, asi, hırçın, diri bakışlı, mücadeleci, dalkılıç, lanetli, sevdası zor, meraklı, azimli, kimi zaman şaşkın, hayvansever ve yaratıcı- bir şairdir. Bu açıdan bakıldığında düşünceleri ile eserleri arasında doğrusal bir ilişki kurulabilir. Bu bakış açısı ile esasında yaşadıklarını şiirleştiren şair, şiiri başlı başına bir sanat olarak görmüş ve şiiri her şeyden öte tutmuştur, denilebilir.

İncelenen eserleri doğrultusunda “şiir” ve “şair” kavramları, bir tanım oluşturmanın ötesinde şairin hayata bakış açısını yansıtan birer aracı olarak okurun karşısına çıkmaktadır. Şiirlerinden hareketle hayata karşı ne denli bir tavır takındığı rahatlıkla görülecektir. Uyaroğlu için şiir, yaratılma sürecinin sonunda şairin içinde bulunduğu hallerin toplamı gibidir. O, şiirlerinde şiir ve şair üzerine tüm hissini bir bayrak gibi sallamaktadır. Bu bayrak bir haykırıdır. “Ben şiiri bu şekilde anlıyor, yaşıyor ve aktarıyorum” un bir gösterimidir.

Kaynakça

- Aksan, D. (2013). *Şiir dili ve Türk şiir dili (dilbilim açısından bakış)*. Ankara: Bilgi Yayınları.
- Alkan, E. (2005). *Şiir sanatı*. İstanbul: İnkılap.
- Altunya, H. (2018). Sezai Karakoç'ta poetik düşüncenin mantığı. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 52-57.
- Bayrak, Ö. (2011). Yahya Kemal'in Şiir Anlayışı, Eski ve Yeni Şiire Bakışı. *EKEV Akademi Dergisi*(48), 401-410.
- Binyazar, A. (2019). Kedileri severken ağlayınız. <https://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/1449794/kedileri-severken-aglayiniz.html> (Erişim tarihi:23.12.2020).
- Cengiz, M. (2016). *Platon ve Aristoteles'te şiir düşüncesi* (2. baskı). İstanbul: Şiirden Yayıncılık.
- Eşitgin, D. (2008). 50. sanat yılında Erdem Bayazıt ile. (1). Edebiyat Ortamı.
- Haedens, K. (1961). Şiirin tanımı. (113), 244-245. (L. Ay, Çev.) Türk Dili.
- Hızlan, D. (2008). Asla kapanmayacak yaraların şairi. <https://www.hurriyet.com.tr/asla-kapanmayacak-yaralarin-sairi-10363766> (Erişim tarihi: 17.12.2020).
- Karaca, N. (2017). Sadri Ertem'in "Bacayı Kaldır Bacayı İndir" adlı hikayesine göstergesel bir çözümleme. *folklor/edebiyat*, 23(91), 13-29.
- Korunan, O. (2011). Şiir ve anlam. *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 109-121.
- Koyuncu, İ. (2020). İsmail Uyaroğlu. Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/uyaroglu-ismail> (Erişim tarihi: 22.12.2020).
- Necatigil, B. (1997). *Bile/yazdı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Özbalcı, M. (1990). Şiire ve şaire dair bazı notlar. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 221-231.
- Reyhanoğulları, G. (2013). Behçet Necatigil'in poetikası üzerine. *Turkish Studies*, 8(1), 2189-2203.

- Tanpınar, A. H. (1998). *Edebiyat Üzerine Makaleler* (5. baskı). (Z. Kerman, Düz.) İstanbul: Dergah Yayınları.
- Uyaroğlu, İ. (2019). *Kedileri severken ağlayınız - toplu şiirler (1967-2017)* (3. baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, S. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M. ve Yılmaz, S. (2010). Şiirin bencilliği: modern Türk şiirinde saf şiir anlayışı üzerine bir inceleme. *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, (4), 107-126.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.

ARAŞTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı : %50
2. yazar katkı oranı : %50